unicef
za vsakega otroka

KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH

Gradivo za strokovne delavke in delavce

v izobraževalnem programu osnovne šole

UNICEF Slovenija, 2026

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Avtor: sodelavci UNICEF-a Slovenija

Urednici: mag. Maja Planinc, univ. dipl. soc. ped., Eva Mramor, mag. soc. del.

Oblikovanje: Eva Mramor

Ljubljana : UNICEF Slovenija, 2026

ISBN:

COBISS-ID:

Predgovor

Vsak otrok ima pravico do varnega, spodbudnega in vključujočega okolja, v katerem lahko razvija svoje sposobnosti, izraža svoje mnenje ter raste v odgovorno in samozavestno osebo. Pri uresničevanju teh pravic imate pomembno vlogo prav učiteljice in učitelji, saj s svojim delom vsakodnevno soustvarjate prostor, kjer se otroci učijo spoštovanja, sodelovanja, strpnosti in odgovornosti.

Konvencija o otrokovih pravicah, ki jo je leta 1989 sprejela Generalna skupščina Združenih narodov, predstavlja temeljni dokument za zaščito in uresničevanje otrokovih pravic po vsem svetu. Njena načela niso pomembna le na ravni zakonodaje in državnih politik, temveč tudi v vsakdanjem življenju otrok – v družini, lokalni skupnosti in še posebej v šolskem prostoru.

UNICEF si prizadeva, da bi bile otrokove pravice prepoznane, spoštovane in uresničevane v vseh okoljih, kjer otroci živijo in odraščajo. Šola pri tem ni le prostor pridobivanja znanja, temveč tudi prostor, kjer se otroci učijo o svojih pravicah, odgovornostih in vrednotah, ki gradijo pravičnejšo družbo.

Pričujoče gradivo je namenjeno podpori vašemu vzgojno-izobraževalnemu delu. Verjamemo, da lahko z ozaveščanjem o otrokovih pravicah in z vključevanjem teh vsebin v vzgojno-izobraževalni proces pomembno prispevamo k ustvarjanju okolja, v katerem se vsak otrok počuti slišanega, spoštovanega in varnega.

Naj bo to gradivo spodbuda za pogovor, razmislek in skupno prizadevanje za dobrobit vseh otrok, ki jim s svojim delom vsak dan odpirate vrata v prihodnost.

S spoštovanjem,

Tomaž Bergoč, izvršni direktor Slovenske fundacije za UNICEF

Nekaj uvodnih besed

Poslanstvo UNICEF-a je zagovorništvo otrokovih pravic. Naša naloga je, da pomagamo pri zagotavljanju osnovnih potreb otrok in pri povečanju njihovih možnosti, da razvijejo svoje potenciale. Pri tem nas vodijo določbe in členi iz Konvencije o otrokovih pravicah.

Konvencijo o otrokovih pravicah, je 20. novembra 1989 sprejela Generalna skupščina Združenih narodov in je najširše sprejet dokument. Konvencija o otrokovih pravicah je univerzalno priznana, do danes jo je ratificiralo skoraj vseh 193 držav Organizacije Združenih narodov. Naštete otrokove pravice v Konvenciji in njihovo uresničevanje je glavno vodilo UNICEF-a.

Dokument vsebuje pravice, ki bi jih morali uživati vsi otroci, in postavlja osnovne standarde za otrokov razvoj v različnih starostnih obdobjih ter na različnih področjih njegovega življenja. Konvencija o otrokovih pravicah določa te pravice v 54 členih in treh izbirnih protokolih. Opredeljuje osnovne človekove pravice, ki jih imajo otroci po vsem svetu: pravico do preživetja, do razvoja vseh potencialov, do zaščite pred kakršnim koli izkoriščanjem in do sodelovanja ter udeležbe.

Države, ki so podpisale konvencijo, so se zavezale, da bodo ščitile in zagotavljale otrokove pravice, razvijale in izvajale politike v luči največjega interesa otrok ter dopolnile svojo zakonodajo tako, da bodo v celoti uresničevale člene konvencije. Vsakih pet let morajo o svojem napredku obveščati Odbor za otrokove pravice pri Organizaciji Združenih narodov.

Več o Konvenciji o otrokovih pravicah si lahko preberete na mednarodni spletni strani UNICEF-a.

Pri UNICEF-u Slovenija spremljamo proces uresničevanja Konvencije o otrokovih pravicah in pripravo vladnih periodičnih poročil h Konvenciji o otrokovih pravicah ter prispevamo s strokovnimi komentarji.

Konvencija o otrokovih pravicah v otrokom prijaznem jeziku je za prenos na voljo v obliki dokumenta PDF na tej povezavi.

Zakaj je primerneje govoriti o odgovornostih kot o dolžnostih?

Ko z otroki govorimo o otrokovih pravicah, je pomembno, da razlikujemo med pravicami, odgovornostmi in dolžnostmi. Pravica otroku pripada že zato, ker je otrok in je človek. Uresničevanje njegove pravice ne sme biti pogojeno s tem, ali je pred tem izpolnil določeno dolžnost. Beseda »dolžnost« lahko ustvarja vtis, da mora otrok nekaj storiti, da si pravico »zasluži«. Na primer: *»Če želiš, da drugi spoštujejo tvojo pravico do izražanja mnenja, moraš tudi ti poslušati druge.«* Takšno razumevanje lahko nehote sporoča, da so pravice nekaj, kar si moramo prislužiti, kar ni v skladu z razumevanjem človekovih pravic.

Vabimo vas k govoru o odgovornosti. Odgovornost otroku pomaga razumeti, da ima pri uresničevanju svojih pravic tudi vlogo – da s svojim ravnanjem spoštuje pravice, dostojanstvo in meje drugih. Otrok ima na primer pravico do svojega mnenja, hkrati pa je odgovoren, da drugim omogoči, da izrazijo svoje mnenje, ter da jih pri tem spoštuje.

Pomembno je tudi, da odgovornost prilagodimo otrokovi starosti in razvoju. Od otrok ne pričakujemo enake stopnje odgovornosti kot od odraslih. Namen pogovora o odgovornosti zato ni nalaganje dodatnih bremen otrokom, temveč spodbujanje razumevanja, da pravice živimo skupaj z drugimi.

Pri delu v razredu lahko uporabite preprost okvir: »Imam pravice in sem odgovoren_na, da spoštujem pravice drugih.« Tako otrokom pomagamo razumeti, da pravice niso nagrada za lepo vedenje in niso pogojene z izpolnjevanjem dolžnosti, temveč pripadajo vsem otrokom. Odgovornost pa je način, kako lahko vsak od nas prispeva k temu, da so spoštovane tudi pravice drugih.

Kazalo vsebine

Predlogi aktivnosti 7
Uvodne aktivnosti 9
Aktivnosti za osrednji del učne ure 12
Zaključne aktivnosti 20
Predlogi za delo doma 22
Raziščite tudi druga gradiva o otrokovih pravicah 29
Viri in literatura 31
Priloge 32

Predlogi aktivnosti

V nadaljevanju predstavljamo nabor predlogov za aktivnosti ozaveščanja o otrokovih pravicah v razredu. Aktivnosti so razvrščene na uvodne, osrednje in zaključne. Takšna struktura omogoča postopno poglabljanje razumevanja ter spodbuja aktivno vključevanje učencev skozi celoten učni proces. Predlagane aktivnosti lahko poljubno izbirate in prilagajate glede na razumevanje in potrebe učencev ter jih med seboj kombinirate, da oblikujete smiselno in celovito učno uro za razred, s katerim sodelujete.

Aktivnosti so pripravljene skladno z Učnim načrtom za predmet Družba (Ministrstvo za vzgojo, izobraževanje in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2025).

- Obvezen cilj: Učenec spoznava temeljne otrokove pravice, dolžnosti ter odgovornosti in razpravlja o pomenu spoštovanja le-teh.
- Standard znanja: Učenec ob primerih opiše temeljne otrokove pravice, dolžnosti in odgovornosti in razloži, zakaj je spoštovanje le-teh pomembno.
- Minimalni standard znanja: Učenec utemelji pomen strpnosti in odgovornosti (do sebe in drugih, do učenja, obveznosti).

Didaktična priporočila (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje & Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2025). *Učni načrt z didaktičnimi priporočili: družba* (spletna izdaja). https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovnasola/Ucni-nacrti/Ucninacrti/2025/UN_OS/Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_druzba_2025.pdf):

Učenci v 4. razredu ob primerih spoznavajo temeljne otrokove pravice in odgovornosti. Učitelj jih seznani tudi, kdo skrbi, da se pravice ljudi upoštevajo, in z delom varuha človekovih pravic.

Priporočene dejavnosti:

- ustvarjanje pesmi, zgodb, pripovedi, stripov, risb, fotografij, filmčkov, animiranih filmov, reklam na izbrano socialno temo,
- spremljanje lastnih dejavnosti ob dnevniku,
- igra vlog in simulacije,
- uprizoritev z lutkami in dramatizacijo,
- gibalno in plesno izražanje,
- interakcijske in socialne igre,

– vključevanje tem in aktualnosti iz vsakdanjega življenja (npr. izguba doma ob ujmi, stiska otrok na ozemljih, kjer poteka vojna), spoštljivo sprejemanje mnenj vseh učencev in soočenje z njimi.

Starostna skupina: 4. razred osnovne šole

Predviden čas: ena šolska ura (aktivnosti je mogoče izvesti posamezno)

Cilji aktivnosti:

– Učenci prepoznajo osnovne otrokove pravice.
– Učenci spoznajo pomen dokumenta Konvencije o otrokovih pravicah.
– Učenci razmišljajo o pomenu in vrednosti otrokovih pravic.
– Učenci razumejo odgovornosti, ki jih prinašajo otrokove pravice.
– Učeni prepoznajo pomen spoštovanja pravic v vsakdanjem življenju in v odnosih.
– Učenci razumejo, da imajo vsi otroci sveta, navkljub razlikam, enake pravice.
– Učenci se učijo kritičnega razmišljanja skozi pogovor in opazovanje.
– Učenci ustvarjalno izrazijo svoje razumevanje otrokovih pravic.

Uvodne aktivnosti

1. aktivnost: Pravica pravic

Preberite pesem.

Pravica pravic je pravica živeti,
biti otrok, za srečo rojen,
tata in mamo ob sebi imeti
in jima padati veselo v objem.

Lepa pravica je teči po trati
in ne biti kot trava teptan,
učiti se brati in biti med brati
enakovreden in spoštovan.

Rasti kot rastejo jelke in bori,
poslušati pesmi, ne pokov granat,
in potem enkrat ob majniški zori
reči nekomu: Imam te rad!

In še: biti duša v svetu brez duše,
majhna svetloba sredi velike teme,
ali vsaj kaplja v obdobju suše,
ne biti nihče, a otrok, ki je vse.

(Tone Pavček)

Nato učencem zastavite vprašanja za diskusijo:

- Ste že kdaj slišali za pravice? Kaj so pravice?
- Imate otroci tudi pravice, kakšne?
- Katere pravice našteva Tone Pavček v pesmi?
- Se vam zdijo pravice pomembne? Zakaj?

V vrečko predhodno pripravite različne predmete, ki simbolizirajo otrokove pravice:

- plastenka vode, ki simbolizira čisto pitno vodo,
- poljubne figure, ki simbolizirajo družino,
- hišica (npr. iz lego kock ali drugih gradnikov), ki simbolizira dom,
- poljubne igrače, ki simbolizirajo možnost igre,
- zaščitna gaza, povoj, obliž ali igralni set za zdravnika, ki simbolizira zdravje,
- zvezek in/ali svinčnik, ki simbolizira izobraževanje,

– jabolko, odpadna embalaža npr. testenin, ki simbolizira hrano.

V vrečko lahko dodate še poljubne predmete, ki simbolizirajo naše vsakdanje početje in se nato o njih pogovorite z učenci.

Učence povabite v krog in jim povejte: »S seboj imam vrečko, v kateri so različne stvari. S tipanjem bo vsak med vami poskušal ugotoviti, kaj je v vrečki.«

Nato vrečko podajte okrog in učence spodbujajte, da prisluhnejo drug drugemu.

Potem, ko vsak izmed njih lahko otipa določen predmet, učence povabite v diskusijo z naslednjimi vprašanji:

– Kaj od tega potrebujemo za preživetje? S čim zadovoljujemo svoje potrebe?
– Kaj vam pride na misel, ko pomislite na predmet, ki ste ga otipali? Kako bi opisali, zakaj je pomemben?
– Kako ta predmet pomaga otrokom v vsakdanjem življenju?
– Kakšne izkušnje imate vi s tem, kdaj ta stvar pride prav vam ali drugim?
– Kako mislite, da je živeti otrokom, ki tega nimajo?
– Kaj veste o tem, ali imajo vsi otroci po svetu dostop do teh stvari?
– Kako bi opisali, zakaj so te stvari pomembne za vsakega otroka?
– Kaj menite, katere od teh stvari so najbolj nujne za življenje in zakaj prav te?
– Na kakšne načine ljudje zadovoljujemo svoje osnovne potrebe v vsakdanjem življenju?
– Katere druge stvari bi še lahko dodali v vrečko, da bi pokazali, kaj otroci potrebujejo za življenje?

Aktivnost zaključite tako, da pojasnite: »Vse to, kar je nujno za preživetje otrok, imenujemo otrokove pravice. Vsi odrasli, starši, učitelji in drugi, kot tudi država, smo odgovorni za to, da vam to omogočimo. Pravice so zapisane v posebni knjigi, ki se imenuje Konvencija o otrokovih pravicah. Slovenija se je s podpisom zavezala, da bo uresničila vse, kar je v njej zapisano o pravicah otrok – da lahko obiskujete šolo, se igrate, imate čisto pitno vodo in hrano, lahko obiščete zdravnika, živite s svojimi starši ipd. Žal pa vsi otroci po svetu nimajo te možnosti. UNICEF je organizacija, ki se trudi, da bi vsi otroci po svetu imeli vse tisto, kar je nujno za njihovo preživetje in razvoj.«

2. aktivnost: Vse o meni

Otroke povabite v krog, v katerem se boste igrali igro »Vse o meni«. Razložite: »Prebral_a bom nekaj trditev, vaša naloga pa bo, da se ustrezno odzovete. Pozorno prisluhnite.«

- Če živiš v družini, zaploskaj.
- Če hodiš v šolo in se učiš novih stvari, poskoči.
- Če imaš čas za igro in gibanje na prostem, udari z nogo ob tla.
- Če te najmanj ena odrasla oseba posluša, ko govoriš o svojih občutkih, pomežikni z očmi.
- Če imaš kotiček, kjer se lahko sprostiš, pokrij oči z rokami.
- Če skrbiš za svoje zdravje in veš, kaj je dobro zate, prikimaj z glavo.
- Če imaš na voljo hrano in čisto pitno vodo, si oblizni ustnice.
- Če rad_a bereš in spoznavaš nove stvari, počepni.
- Če lahko poveš, kaj te veseli ali kaj te skrbi, se nasmehni.
- Če se lahko gibaš, tečeš in se igraš, se zavrti v krogu.
- Če imaš rad_a živali in zanje skrbiš, sezi v roko sosedu_i.
- Če poznaš pravice otrok, se raztegni.

Nato se zaustavite ob zadnji trditvi in učence vprašajte:

- Katere pravice poznate?
- Katere pravice ste v tej igri pokazali z gibanjem?
- Kako se počutite, ko so odrasli spoštujemo vaše pravice?
- Kdaj prejmete ta občutek?

Aktivnosti za osrednji del učne ure

1. Aktivnost: Konvencija o otrokovih pravicah

Na tablo napišite: Ali imajo otroci drugačne človekove pravice kot odrasli?

Otroci naj glasujejo: DA / NE / NE VEM.

Potem jim povejte: »Danes bomo ugotovili, zakaj obstaja poseben dokument, ki govori prav o otrocih.« Tu lahko razlago o Konvenciji o otrokovih pravicah zaenkrat preskočite. Najprej naj učenci sami odkrijejo, zakaj je dokument potreben.

Nato na dve mizi položite Splošno deklaracijo človekovih pravic (A) in Konvencijo o otrokovih pravicah (B) ali le natisnite imena dokumentov.

Učencem oziroma posameznim skupinam razdelite trditve (Priloga 4), ki jih morajo razporediti k dokumentu, za katerega menijo, da ustreza trditvi. V pomoč so vam lahko odgovori pri trditvi.

Učence nato povprašajte: »Če so otrokove pravice že človekove pravice, zakaj potrebujemo še Konvencijo o otrokovih pravicah?«

Učencem nato kratko predstavite Konvencijo o otrokovih pravicah. Pojasnite, da je bila sprejeta, ker potrebujejo posebno zaščito, ki zagotavlja uresničevanje njihovih pravic. Predstavite, da Konvencija vsebuje uvod in člene, v katerih so zapisane posamezne pravice otrok. Otroci imajo vse človekove pravice, vendar zaradi svoje starosti, razvoja, odvisnosti od odraslih in večje ranljivosti potrebujejo posebno zaščito in posebne določbe. Otroci so nosilci vseh človekovih pravic, vendar potrebujejo posebno in dodatno zaščito za svoj razvoj. Učence spodbudite k razumevanju, da Konvencija o otrokovih pravicah ni zgolj seznam posameznih pravic. Pravice so med seboj povezane in soodvisne, kajti uresničevanje ene pravice lahko omogoča ali podpira uresničevanje drugih pravic.

2. Aktivnost: »Raziskovalci otrokovih pravic«

Učence razdelite v skupine in vsaki skupini podajte po en primer situacije, ki jih najdete v Prilogi 5. Primere lahko dodate tudi sami. Z učenci delite še mini slovarček, ki ga najdete v Prilogi 6 in jim bo v pomoč pri razumevanju novih besed.

V skupini naj poskušajo odgovoriti na naslednja vprašanja, nato pa eden od učencev poroča pred razredom.

Vprašanja:

- Ali ste v tem primeru prepoznali kakšno otrokovo pravico?
- Katero?
- Zakaj menite, da ta pravica obstaja?
- Kaj bi moral storiti odrasli?

Po pogovoru pripravite štiri večje liste papirja in nanje zapišite naslednje naslove: PREŽIVETJE, RAZVOJ, ZAŠČITA, SODELOVANJE/UDELEŽBA. Učenci primere razvrstijo glede na to, kaj mislijo, v katero skupino otrokovih pravic situacija spada.

PREŽIVETJE

Kaj potrebujem, da lahko živim?

RAZVOJ

Kaj potrebujem, da lahko razvijem svoje sposobnosti do polnega potenciala?

ZAŠČITA

Pred čim moram biti zaščiten?

SODELOVANJE / UDELEŽBA

Pri čem imam pravico sodelovati in biti slišan?

To niso štirje uradni deli Konvencije, temveč le način, kako otrokom lahko pomagamo razumeti, o čem govori Konvencija o otrokovih pravicah.

Učencem nato razdelite Konvencijo o otrokovih pravicah v otrokom prijaznem jeziku, ki jo najdete tukaj: https://unicef.si/konvencija-o-otrokovih-pravicah/ in jih spodbudite, da v njej poiščejo "dokaze" o otrokovih pravicah. Učenci tako ne spoznavajo le *vsebine pravic*, ampak tudi kaj je Konvencija kot dokument.

Na koncu naj vsaka skupina pojasni svoj primer, izpostavi otrokovo pravico v njej in jo prikaže s členom v Konvenciji o otrokovih pravicah. Učence spodbudite k razmisleku, zakaj ta pravica obstaja.

V zaključku se posvetite pogovoru o tem, kako bi bilo, če ne bi imeli Konvencije o otrokovih pravicah. Učence nagovorite: "Predstavljajte si, da Konvencija o otrokovih pravicah jutri ne obstaja več. Kaj bi se spremenilo? Ali bi otroci čez noč izgubili vse svoje pravice?"

Otroke povabite, da delijo svoje ideje. Nato pa pojasnite: "Otroci svojih pravic ne bi izgubili čez noč, saj otrokove pravice izhajajo iz človekovih pravic. Konvencija jih posebej opredeli, prilagodi položaju otrok in državam naloži konkretne obveznosti. Konvencija je bila sprejeta 20. novembra 1989, v veljavo pa je stopila 2. septembra 1990. Konvencija je mednarodni dogovor med državami.

Nato zastavite vprašanje: "Kdo je torej odgovoren, da se Konvencija izpolnjuje – otroci ali države?« Pojasnite, da so otroci nosilci pravic, države pa so se zavezale, da jih bodo spoštovale in zagotavljale.

Na koncu aktivnosti preverite, ali učenci razumejo:

- Kaj so človekove pravice?
- Kaj je Splošna deklaracija o človekovih pravicah 1948?
- Otroci imajo človekove pravice, vendar tudi prav posebne potrebe, ki jih odrasli nimajo (varstvo in zaščita otrok), kar jim dajo posebne, otrokove pravice.
- Konvencija o otrokovih pravicah je bila sprejeta leta 1989, da bi ščitila vse otroke sveta.
- Konvencija zagotavlja pravice otrok in je obvezujoč dokument za vse države, ki so jo ratificirale.

3. aktivnost: Sprostitvena igra

Postavite krog s stoli in učence povabite, da sedejo. Nato odstranite svoj stol, saj mora biti ves čas igre en stol manj, kot je udeležencev. Otrokom razložite pravila igre Poštar: »Preizkusili se bomo v igri Poštar. Ta bo raznašal pisma, vsakokrat za določeno skupino. Ko bo povedal, komu so namenjena in se boste v tem prepoznali, morate vstati in si poiskati drug prazen stol, ne smete se vrniti nazaj na svoje prejšnje mesto. Med tem bo tudi poštar poiskal svoje mesto. Nekdo med nami, ki bo ostal brez stola, bo postal poštar.«

Z igro pričnite sami in učence nagovorite: »Pismo imam za vse tiste, ki
- imajo danes oblečene modre hlače,
- imajo rjave oči,
- imajo brata,
- nosijo lase spete v čop,
- …

Učence nagovorite: »Kot ste lahko opazili, smo si v tem razredu zelo različni. Nekateri imamo dolge lase, drugi imate kratke lase, eni imamo oblečene hlače, drugi krila, imamo različne puloverje: nekateri so z zadrgo, eni s kapuco … Vendar obstajajo še večje razlike med otroci. Mogoče veste, kakšne so?«

Pojasnite: »Otroci sveta se razlikujemo po kraju bivanja, obliki doma, obiskovanju šole, možnosti dostopa do pitne vode, hrane … Ne glede na vse te razlike, pa imajo vsi otroci iste pravice.«

4. aktivnost: Pravice in odgovornosti

Otrokom pokažite slike posameznih pravic v Prilogi 1, ki jih natisnite na večji format ali projicirajte na tablo.

Primeri vprašanj za vsako pravico so navedeni v tabeli v nadaljevanju. Bistveno je, da učenci sami opisujejo, kaj vidijo, pri tem pa jih spodbujajte s podvprašanji. Ob tem jih vprašajte, ali imamo tudi odgovornosti. Tudi primeri odgovornosti so navedeni v tabeli v nadaljevanju.

Pravica	Primeri vprašanj	Primeri odgovornosti
Otroci imajo pravico živeti, rasti in odrasti z obema staršema ali s tistimi, ki bodo zanje najbolje skrbeli.	Kaj vidimo na sliki? Kdo so člani te družine? Ali imajo vsi otroci na svetu družino?	Spoštujemo starše in z njimi sodelujemo.
Otroci imajo pravico, da imajo dovolj možnosti za počitek, igro in razvedrilo.	Kaj počnejo otroci na sliki? S čim se igrajo? Ali imajo vsi otroci igrače? Ali je prav, da puščamo igrače povsod? Ali mora mama pospravljati naše igrače?	Pospravljanje igrač. Skrbimo, da se igrače ne uničijo. Posodimo jih tudi našim prijateljem in drugim otrokom.
Otroci imajo pravico, da hodijo v šolo in dobijo učno pomoč.	Kaj vidimo na sliki? Zakaj moramo hoditi v šolo? Zakaj nekateri otroci ne morejo hoditi v šolo?	Hodimo v šolo in se učimo. V šoli poslušamo in sodelujemo.
Otroci imajo pravico, da ne opravljajo dela, ki je zanje pretežko. Učenje ima prednost pred delom.	Kaj delajo otroci na sliki? Kaj otrok vozi v samokolnici? Ali je prav, da otrok vozi tako težko samokolnico? Kako lahko mi pomagamo staršem?	Sodelujemo s starši in pomagamo pri hišnih opravilih staršem. Pospravljamo svoje igrače, pomagamo na vrtu, skrbimo za domače živali.
Otroci imajo pravico do zdrave prehrane in do čiste pitne vode.	Kakšno hrano moramo jesti, da smo zdravi? Ali imajo vsi otroci dostop do čiste pitne vode?	Se ne igramo s hrano. Varčujemo s čisto pitno vodo (npr. pri tuširanju, med umivanjem zob).
Otroci imajo pravico, da dobijo ustrezno zdravstveno nego in skrb, ki ju potrebujejo.	Kaj vidimo na sliki? Zakaj moramo hoditi k zdravniku, zobozdravniku? Kaj se zgodi, če ne gremo k zdravniku?	Sledimo navodilom zdravnika. Pazimo na svoje zdravje. Upoštevamo starše glede naše zdrave prehrane in gibanja.

Otroci brez družine in otroci s posebnimi potrebami. imajo pravico do posebne skrbi in pomoči.	Kdo je na sliki? Kdo so osebe s posebnimi potrebami? Kako se do njih vedemo?	Pomagamo osebam s posebnimi potrebami.

Opomba: Izmed vseh otrokovih pravic smo jih zbrali nekaj, ki so predvsem razumljive otrokom pri tej starosti. Po želji lahko sami dodate še ostale pravice, ali pa v primeru časovne stiske, katero izmed pravic izločite.

5. aktivnost: Nariši svojo pravico

Pripravite večji plakat, barvice in izrežite kartice z napisanimi pravicami v Prilogi 2. Natisnite jih dvakrat, da jih bo dovolj za vse učence v razredu, saj smo med otrokovimi pravicami izbrali predvsem tiste, ki so otrokom te starosti razumljive.

Otroke povabite, da narišejo pravico na kartici, ki jo lahko izžrebajo.

Nato otroke povabite v krogi in v sredini razgrnite plakat. Najprej otroke povabite, da na plakat skupaj zapišete »otrokove pravice« ali pa narišite otroka oziroma nalepite kakšno večjo fotografijo otroka. Nato naj vsak otrok prinese na sredino svojo risbo in jo prilepi na plakat, spodbudite ga, da prebere pravico, zapisano na listku, ki ga je izžrebal. Ob tem spodbujajte pogovor o posamezni pravici in preverite razumevanje otrok.

Plakat nato izobesite nekje na vidnem mestu v učilnici, na hodniku itd.

6. aktivnost: Sestavi svojo pravico

Pred izvedbo aktivnosti natisnite pravice v Prilogi 3. V kolikor vam možnosti to dopuščajo, jih lahko plastificirate. Natisnjene pravice razrežite in nato učence povabite, da jih poskušajo sestaviti.

Nato spodbudite pogovor z naslednjimi vprašanji:

- Kako vam je šlo sestavljanje? Na kakšen način ste se lotili iskanja vseh delčkov sestavljanke?
- Ste morda spoznali kakšno novo pravico, za katero prej niste vedeli, da jo imate?

Nato z učenci poimenujte posamezno pravico, ki so jo uspeli sestaviti.

7. aktivnost: Otroški forum

Učence povabite k simbolni igri Otroški forum. V vlogi novinarja otroke vprašajte: »Kaj si mislite o tem, da:

- otroci ne smejo voziti avtomobila,
- nekateri odrasli ne upoštevajo mnenja otrok,
- niso vsi filmi in risanke primerni za otroke,
- nekateri otroci nimajo enakih možnosti kot drugi,
- nekateri odrasli včasih ne poslušajo do konca, kaj otroci povedo,
- otroci pomagajo pri domačih opravilih,
- nekateri otroci nimajo priložnosti za igro,
- ...

Spodbudite učence, da komentirajo, se pogajajo, sprejemajo stališča in predlagajo nove teme za razpravo.

Povzeto po: Bregar, L. (2009). *Mala šola otrokovih pravic*. Ljubljana: Društvo UNICEF Slovenija.

8. aktivnost: Dnevnik potreb in želja

Učence povabite, da zapišejo preprost dnevnik vsega, kar so počeli včeraj. Za pomoč jim lahko ponudite sledeč primer:

- umil zobe,
- jedel zajtrk: kosmiči, toast in pomarančni sok,
- se oblekel,
- se peljal v šolo z avtom,
- pred zvoncem igral nogomet,
- šel k pouku.

Za naslednji korak bodo učenci potrebovali dve barvici ali drugi poljubni pisali, s katerima bodo naštete stvari podrčrtali ali pobarvali. Spodbudite jih, da v svojem dnevniku zapisano razvrstijo v dve kategoriji:

a) stvari, ki jih potrebujejo za rast in razvoj,
b) stvari, ki jih želijo, a ne potrebujejo.

Nato jih povabite k razpravi:

- Kaj ste označili kot željo?
- Se kdo ne strinja, da je to želja? Če ne, zakaj?

Učence spodbujajte k podrobnemu razmisleku, kako lahko majhne spremembe podrobnosti ali okoliščin vplivajo na njihovo kategorizacijo. Na primer, učenci lahko mislijo, da je vožnja v šolo z avtom »želja«. A kaj, če je to edini način, kako priti do šole? Ali bi se vsi strinjali, da je priti do šole, tako ali drugače, »potreba«? Kaj pa učenci, ki se izobražujejo doma?

V nadaljevanju učence usmerite, da na tablo ali večji format papirja skupaj zapišete seznam stvari, za katere se vsi strinjajo, da so potrebe. Nato nastali seznam primerjajte s Konvencijo o otrokovih pravicah. Učence spodbudite k razmisleku, katere podrobnosti in razlike lahko opazijo.

Povzeto po: Društvo UNICEF Slovenija. (2009). *Pravica je tudi dolžnost: Priročnik za pomoč učiteljem pri raziskovanju otrokovih pravic za učence od 4. do 9. razreda osnovne šole*. Ljubljana: Društvo UNICEF Slovenija.

Zaključne aktivnosti

1. aktivnost: Krog spoznanj

Za zaključek učence povabite v kratek pogovor: »Zdaj vas povabim, da ob koncu ure vsak od vas pove eno novo stvar, ki se jo je naučil o otrokovih pravicah ali odgovornostih.«

Nato spodbudite razmislek z vprašanji, kot so:

– Kako gledate na to, ali so vse pravice enako pomembne?
– Kaj se zgodi, ko nekaterih pravic ne moremo takoj uresničiti?

Učencem obrazložite: »Vse otrokove pravice so pomembne, obstajajo pa razlike v njihovem udejstvovanju. V državah v razvoju, kjer je lakota, bodo vse moči usmerjene k uresničevanju pravice do hrane. Prav tako je po naravnih nesrečah prvo pomembno vzpostaviti preskrbo s čisto pitno vodo in higieno in šele nato se postavijo šole in tako dalje.

Ob koncu poudarite pomen dokumenta Konvencija o otrokovih pravicah. Učence vprašajte: »Zakaj menite, da je tak dokument pomemben za otroke po vsem svetu?« Plakat z otrokovimi pravicami nato skupaj simbolično obesite na vidno mesto v učilnici kot opomnik, da so pravice pomembne vsak dan, ne le pri tej učni uri.

2. aktivnost: Kaj sem si zapomnil_a in kaj me še zanima?

Ob zaključku otroke povabite, da na manjši listek zapišejo eno pravico, ki so si jo zapomnili in eno vprašanje ali delimo, ki jo še imajo. S tem boste prejeli vpogled v njihovo razumevanje otrokovih pravic, na podlagi česar lahko dodatno utemeljite porajajoča se vprašanja.

3. aktivnost: Termometer mnenj

Učence povabite k termometru mnenj, razložite jim: »Zdaj se bomo preizkusili v igri, kjer boste razmislili, kako se s trditvijo strinjate. Na levo stran učilnice se postavite, če se s trditvijo, ki jo bom prebral_a ne strinjate, na desno stran pa, če se strinjate. Če pri kateri od trditev ne boste prepričani ali ne veste, kako bi se odločili, se lahko postavite na sredino učilnice. Poskusite se osredotočiti predvsem na svoje mnenje, ne glede na to, kam se je postavil vaš sošolec.«

Preberite trditve za razpravo:

– Vse otrokove pravice so vedno enako pomembne.
– Pravica do hrane je pomembnejša kot pravica do izobraževanja.
– Otroci bi morali vedno sodelovati pri odločitvah, ki jih zadevajo.

- V izrednih razmerah (npr. po naravni nesreči) lahko nekatere pravice počakajo, saj imajo takrat prednost pravice, kot so npr. pitna voda, hrana …
- Vsi otroci na svetu imajo enake možnosti za uresničevanje svojih pravic.
- Pomembno je, da otroci poznajo svoje pravice.
- Otroci imajo poleg pravic tudi odgovornosti.
- Če nekdo krši pravice otroka, bi morali drugi vedno ukrepati.
- Šola je prostor, kjer se otrokove pravice vedno spoštujejo.

Med samo aktivnostjo ali ob njenem zaključku učencem lahko zastavite še nekaj vprašanj za poglobitev, da preverite, kako so izpostavljene trditve doživljali:

- Zakaj ste se postavili prav tja?
- Vas je kdo s svojim mnenjem prepričal, da bi se premaknili?
- Ali obstaja “pravilen” odgovor ali je odvisno od situacije?

Za zaključek poudarite: »To, kako so pravice otrok uresničene, se razlikuje glede na okoliščine in razmere v državi ter po svetu.«

Predlogi za delo doma

1. Muzej otrokovih pravic

Učencem predstavite ustvarjalno-raziskovalno dejavnost »Muzej otrokovih pravic«, v kateri bodo posamezne otrokove pravice predstavili kot muzejske eksponate. Pojasnite, da cilj ni le likovno ustvarjanje, temveč razumevanje pomena pravic, njihovega uresničevanja v vsakdanjem življenju ter sposobnost utemeljevanja.

Učencem predstavite, da naj doma izberejo eno otrokovo pravico, ki se jim zdi pomembna (npr. pravica do izobraževanja, igre, varnosti, izražanja mnenja, družine).

Na podlagi izbrane pravice naj pripravijo muzejski eksponat, ki simbolno predstavlja to pravico.

Eksponat je lahko:

- predmet iz domačega okolja,
- risba ali ilustracija,
- kolaž iz revij,
- simbolni predmet (npr. knjiga, igrača, športni rekvizit),
- fotografija ali kombinacija več elementov.

Učence usmerite, da predmet ne predstavlja dobesedno pravice, ampak jo simbolizira.

Ob eksponatu naj učenci pripravijo muzejsko kartico, ki vsebuje:

- poimenovanje otrokove pravice,
- poimenovanje eksponata,
- razlago, zakaj izbrani predmet predstavlja to pravico (npr. »Izbral sem knjigo, ker predstavlja pravico do izobraževanja ...«),
- zakaj je ta pravica pomembna za otroke,
- en primer iz vsakdanjega življenja, kjer se ta pravica uresničuje.

Učence pri naslednji učni uri povabite k organizaciji razrednega muzeja. Učilnico uredite kot razstavni prostor (mize postavite kot “razstavne vitrine”),učenci naj razstavijo svoje eksponate.

Učenci se izmenjujejo v dveh vlogah: obiskovalca muzeja (ogled drugih eksponatov) in muzejskega vodiča (predstavitev svojega eksponata).

Učence povabite, da v predstavitvi

- jasno povedo, katero pravico predstavljajo,
- opišejo svoj eksponat,
- razložijo povezavo med predmetom in pravico,
- navedejo primer iz vsakdanjega življenja.

Spodbudite jih, da postavljajo vprašanja sošolcem:

- »Zakaj si izbral prav ta predmet?«
- »Kje v šoli ali doma se ta pravica še kaže?«

Ob zaključku aktivnosti učence povabite v razpravo:

- katere otrokove pravice so bile najpogosteje izbrane in zakaj menijo, da je tako,
- katere pravice so bile predstavljene na najbolj izviren ali ustvarjalen način in kaj je pri teh predstavitvah posebej izstopalo,
- katere pravice se jim zdijo v razredu ali v njihovem življenju še posebej pomembne in zakaj.

Učence spodbudite, da utemeljijo svoje mnenje ter poslušajo različne poglede sošolcev. Po potrebi vodite pogovor tako, da povežete posamezne primere v širšo sliko o tem, kako so otrokove pravice prisotne v vsakdanjem življenju.

Zaključek lahko nadgradite z refleksijo:

- Kaj sem danes novega spoznal o otrokovih pravicah?
- Katera predstavitev sošolca_ke me je najbolj presenetila in zakaj?
- Kako lahko v prihodnje še bolj spoštujemo pravice, odgovornosti in strpnost v našem razredu?

Na ta način učenci ne zaključijo dejavnosti le z ogledom razstave, temveč z zavestnim razmislekom o pomenu pravic in njihovem uresničevanju v vsakdanjem življenju. Aktivnost muzeja otrokovih pravic lahko skupaj z učenci po želji tudi fotodokumentirate.

2. Detektiv otrokovih pravic

Učencem predstavite izziv »Detektiv otrokovih pravic«. Pojasnite jim, da bodo doma za en dan postali detektivi, ki bodo iskali primere otrokovih pravic, odgovornosti in strpnosti v svojem vsakdanjem življenju.

Učence spodbudite, naj opazujejo dogajanje v družini, med prijatelji, pri interesnih dejavnostih ali v širšem okolju. Njihova naloga je, da zabeležijo tri primere, ko je bila spoštovana otrokova pravica, dva primera, ko so sami ravnali odgovorno in en primer, ko so pokazali strpnost do druge osebe. Usmerite jih, naj pri vsakem primeru opišejo, kaj se je zgodilo, katero pravico, odgovornost ali vrednoto prepoznajo ter zakaj menijo, da je takšno ravnanje pomembno.

V svoj detektivski dnevnik lahko zapišejo ali narišejo:

1. Tri primere spoštovanja otrokovih pravic

- Katera pravica je bila spoštovana?
- Kaj se je zgodilo?
- Zakaj meniš, da je ta pravica pomembna?

2. Dva primera tvoje odgovornosti

- Kaj si naredil_a?
- Za kaj si bil_a odgovoren_a?
- Kako je tvoje ravnanje vplivalo nate ali druge?

3. En primer strpnosti

- Kdo je imel drugačno mnenje, željo ali navado? V čem se je razlikovalo od tvojega?
- Kako si pokazal_a spoštovanje?

Možen zapis

Kaj sem opazil_a?	Pravica, odgovornost	Zakaj je pomembno?
Mami mi je pomagala pri domači nalogi.	Pravica do izobraževanja.	Ker se lahko učim in razvijam svoje znanje.

Učence lahko spodbudite, da svoje ugotovitve predstavijo na ustvarjalen način, npr. z risbo, stripom ali fotografijo. Pri naslednji učni uri omogočite predstavitev izbranih primerov in vodite pogovor o pomenu spoštovanja otrokovih pravic,

odgovornosti in strpnosti v vsakdanjem življenju. V pomoč so vam lahko vprašanja za razpravo v nadaljevanju.

Vprašanja za razpravo

- Kako veš, da so tvoje pravice spoštovane?
- Kaj bi se zgodilo, če otroci ne bi imeli pravice do izobraževanja?
- Zakaj je pomembno, da imajo vsi otroci možnost igre in počitka?
- Ali imajo vsi otroci na svetu enake možnosti za uresničevanje svojih pravic? Kaj meniš?
- Katere odgovornosti imaš doma? Katere pa v šoli?
- Zakaj ni dovolj, da poznamo svoje pravice, ampak moramo poznati tudi svoje odgovornosti?
- Kako pokažeš odgovornost do svojega učenja?
- Kaj se lahko zgodi, če ljudje ne prevzemajo odgovornosti za svoja dejanja?
- Kaj pomeni biti strpen?
- Ali si že kdaj imel drugačno mnenje kot prijatelj? Kako sta rešila nesoglasje?
- Kako lahko pokažemo spoštovanje do nekoga, ki se v čem razlikuje od nas?
- Zakaj je pomembno poslušati tudi ljudi, ki razmišljajo drugače kot mi?
- Kako se počuti človek, ki ga drugi ne sprejemajo?
- Kaj lahko storiš, če opaziš, da je nekdo izključen iz igre ali družbe?
- Kako so povezane pravice in odgovornosti?
- Ali lahko uživamo svoje pravice, ne da bi spoštovali pravice drugih? Zakaj?
- Kaj lahko vsak od nas naredi, da bo v razredu več spoštovanja in prijaznosti?
- Katera stvar, ki si se je naučil_a, ko smo spoznavali otrokove pravice, se ti zdi najbolj pomembna za vsakdanje življenje?
- Kaj boš od danes naprej počel_a drugače, da boš bolj spoštoval_a pravice drugih, ravnal_a odgovorno ali pokazal_a več strpnosti?

3. Časovna kapsula za otroke prihodnosti

Učencem predstavite ustvarjalni izziv »Časovna kapsula za otroke prihodnosti«. Pojasnite jim, da si bodo predstavljali, da njihovo sporočilo potuje sto let v prihodnost, kjer ga bodo prebrali otroci njihove starosti. Nagovorite jih: »Predstavljajte si, da ste izbrani za posebno nalogo. V kapsulo, ki jo bodo odprli otroci čez 100 let, boste poslali sporočilo o tem, kako živijo otroci danes.«

Učence spodbudite, da pripravijo pismo, ilustrirano razglednico, strip ali drug izdelek.

Izdelek naj vsebuje:

- eno otrokovo pravico,
- pojasnilo, zakaj je ta pravica pomembna,
- eno odgovornost, ki jo imajo kot otroci,
- razmislek o tem, zakaj je odgovorno ravnanje pomembno,
- razmislek o tem, kakšen svet si želijo za otroke prihodnosti, ki lahko vsebuje željo, nasvet ali pomembno sporočilo, povezano s spoštovanjem pravic, odgovornostjo in strpnostjo.

Možen uvod v pismo

Pozdravljeni, otroci leta 2126!

Jaz sem učenec_ka 4. razreda. Danes se učimo o otrokovih pravicah. Zdi se mi zelo pomembno, da ima vsak otrok pravico do izobraževanja, saj nam znanje pomaga razumeti svet … Želim, si da bi vsi otroci v prihodnosti imeli …

Pri naslednji učni uri omogočite predstavitev izdelkov. Če želite res poseben zaključek projekta, naj vsi učenci oddajo svoje »časovne kapsule«, vi pa jih shranite v veliko škatlo z napisom »Sporočila 4. razreda otrokom prihodnosti«. Ob koncu šolskega leta jo lahko skupaj ponovno odprete in preberete nekaj izbranih sporočil. To učencem daje občutek, da ustvarjajo nekaj pomembnega in trajnega.

4. Intervju z odraslo osebo: Kako je bilo, ko si bil ti otrok?

Učencem predstavite nalogo, da doma opravijo kratek intervju z odraslo osebo, na primer s starši, starimi starši ali drugim sorodnikom, sosedom …

Namen intervjuja je primerjati otroštvo nekoč in danes ter razmisliti o pomenu otrokovih pravic in odgovornosti.

Učence lahko usmerite k naslednjem vprašanjem za intervju:

- Katere odgovornosti si imel kot otrok?
- Kako si preživljal prosti čas?
- Ali si imel dovolj časa za igro?
- Kako pomembna je bila šola v tvojem otroštvu?
- Ali veš, da imajo otroci posebne pravice – otrokove pravice?
- Ali veš, da obstaja poseben dokument, Konvencija o otrokovih pravicah?
- Ali poznaš pravice, ki so v njej zapisane? Jih znaš kaj našteti?

- Katera otrokova pravica se ti danes zdi posebej pomembna?
- Kaj se je za otroke od takrat najbolj spremenilo?
- Kaj bi današnjim otrokom svetoval glede odgovornosti?

Po opravljenem intervjuju naj učenci pripravijo kratek zapis, v katerem predstavijo:

- eno zanimivo ugotovitev,
- eno otrokovo pravico, ki jo danes posebej cenijo,
- eno odgovornost, ki jo imajo otroci danes.

Pri naslednji učni uri omogočite predstavitev ugotovitev in spodbudite razpravo o podobnostih in razlikah med otroštvom nekoč in danes. Učence usmerjajte k razmisleku o tem, zakaj so otrokove pravice, odgovornosti in strpnost pomembni v vseh obdobjih. V pomoč so vam lahko vprašanja za razpravo v nadaljevanju.

Vprašanja za razpravo

- Katere podobnosti ste opazili med otroštvom nekoč in danes?
- Katere razlike so vas najbolj presenetile?
- Ali menite, da so otroci nekoč potrebovali enake pravice kot otroci danes? Zakaj?
- Katere otrokove pravice so pomembne danes in so bile pomembne tudi v času otroštva vaših staršev ali starih staršev?
- Zakaj menite, da imajo otroci pravico do izobraževanja, igre, varnosti in izražanja svojega mnenja ne glede na čas, v katerem živijo?
- Ali se odgovornosti otrok skozi čas spreminjajo? Katere ostajajo enake?
- Zakaj je pomembno, da otroci prevzemajo odgovornost za svoje učenje, ravnanje in obveznosti?
- Kako bi bilo videti življenje v družini ali razredu, če nihče ne bi prevzemal odgovornosti?
- Kaj pomeni biti strpen do drugih?
- Ali je bila strpnost pomembna nekoč in ali je pomembna tudi danes? Zakaj?
- Kako lahko pokažemo spoštovanje do ljudi, ki imajo mnenje, navade ali interese različne od naših?
- Kaj se lahko zgodi, če ne spoštujemo pravic drugih ljudi?
- Kako so med seboj povezane pravice, odgovornosti in strpnost?
- Zakaj ni dovolj, da poznamo svoje pravice, ampak moramo spoštovati tudi pravice drugih?
- Kaj lahko vsak od nas stori, da bodo otrokove pravice bolje spoštovane doma, v šoli in v družbi?

– Kaj ste se iz pogovorov z odraslimi naučili o pomenu otrokovih pravic, odgovornosti in strpnosti za življenje ljudi v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti?

Raziščite tudi druga gradiva o otrokovih pravicah

Spletni tečaj o otrokovih pravicah za učitelje

Za vse, ki želite svoje znanje o otrokovih pravicah še poglobiti, UNICEF ponuja brezplačen spletni tečaj (v angleškem jeziku) What We Stand For: Essentials of Children's Rights. Tečaj je zasnovan kot približno 60-minutno samostojno učenje in skozi animirane zgodbe, interaktivne naloge ter kratke kvize približa temeljna vprašanja otrokovih pravic.

Skozi spletni tečaj boste spoznali, kaj so otrokove pravice, kaj pomeni, da so otroci nosilci pravic, kako Konvencija o otrokovih pravicah spreminja odnos do otrok ter kakšne so obveznosti držav pri zagotavljanju otrokovih pravic. Poseben poudarek je namenjen tudi pogostim zmotam o otrokovih pravicah, njihovemu uresničevanju v vsakdanjem življenju ter načinom spremljanja njihovega uresničevanja.

Tečaj je primeren predvsem za učitelje, vzgojitelje, strokovne delavce in vse, ki pri svojem delu sodelujete z otroki in želite svoje razumevanje otrokovih pravic prenesti tudi v vsakodnevno delo.

Raziščite tečaj na tej povezavi:
https://agora.unicef.org/course/info.php?id=58410

Activity Book

Activity Book (v angleškem jeziku) je namenjen predvsem mlajšim otrokom kot igriv uvod v spoznavanje otrokovih pravic in Konvencije o otrokovih pravicah, posamezne elemente pa lahko prilagodite starosti in predznanju skupine. Dejavnosti združujejo kratke, otrokom razumljive razlage posameznih pravic z različnimi nalogami, kot so risanje, barvanje, povezovanje, iskanje razlik in reševanje preprostih nalog. Po reševanju je nekaj časa priporočljivo nameniti pogovoru o tem, kaj posamezna pravica pomeni v vsakdanjem življenju, kako je uresničena, ali to velja za vse otroke, kaj lahko naredimo, če je kršena … Activity Book lahko uporabite tudi kot izhodišče za nadaljnje raziskovanje Konvencije. Po posamezni aktivnosti otroke spodbudite, naj poiščejo ustrezni člen Konvencije, ga povežejo s svojim življenjem in razmislijo, kako lahko sami prispevajo k spoštovanju pravic drugih.

Dostop: https://www.unicef.org/lebanon/media/4481/file

We all have rights

We all have rights je knjižica v angleškem jeziku, namenjena otrokom, starim od 3 do 6 let, ki skozi igro in ustvarjanje spoznavajo svoje pravice. Otroke pri raziskovanju pravic spremljata lika Liz in Leepa. Knjižica vključuje različne aktivnosti, ki ne zahtevajo predhodnega poznavanja Konvencije o otrokovih pravicah. Namenjena je predvsem temu, da otroci prve predstave o svojih pravicah oblikujejo na njim razumljiv in zabaven način. Odrasli lahko ob posamezni nalogi otroka spodbuja k razmišljanju o tem, kaj določena pravica pomeni in kako jo lahko prepozna v svojem vsakdanjem življenju. Knjižica je posebej uporabna kot uvod v obravnavo otrokovih pravic pri najmlajših, saj kompleksne vsebine Konvencije približa njihovi razvojni stopnji – preko likov, vizualnih elementov, igre in ustvarjanja.

Dostop: https://www.unicef.ch/en/what-we-do/national/publications-teaching-materials/we-all-have-rights-activity-book-children

Dostop do animiranega videa o otrokovih pravicah:
https://www.youtube.com/watch?v=6F7ie1Z07aM

Viri in literatura

Bregar, L. (2009). *Mala šola otrokovih pravic*. Ljubljana: Društvo UNICEF Slovenija.

Društvo UNICEF Slovenija. (2009). *Pravica je tudi dolžnost: Priročnik za pomoč učiteljem pri raziskovanju otrokovih pravic za učence od 4. do 9. razreda osnovne šole.* Ljubljana: Društvo UNICEF Slovenija.

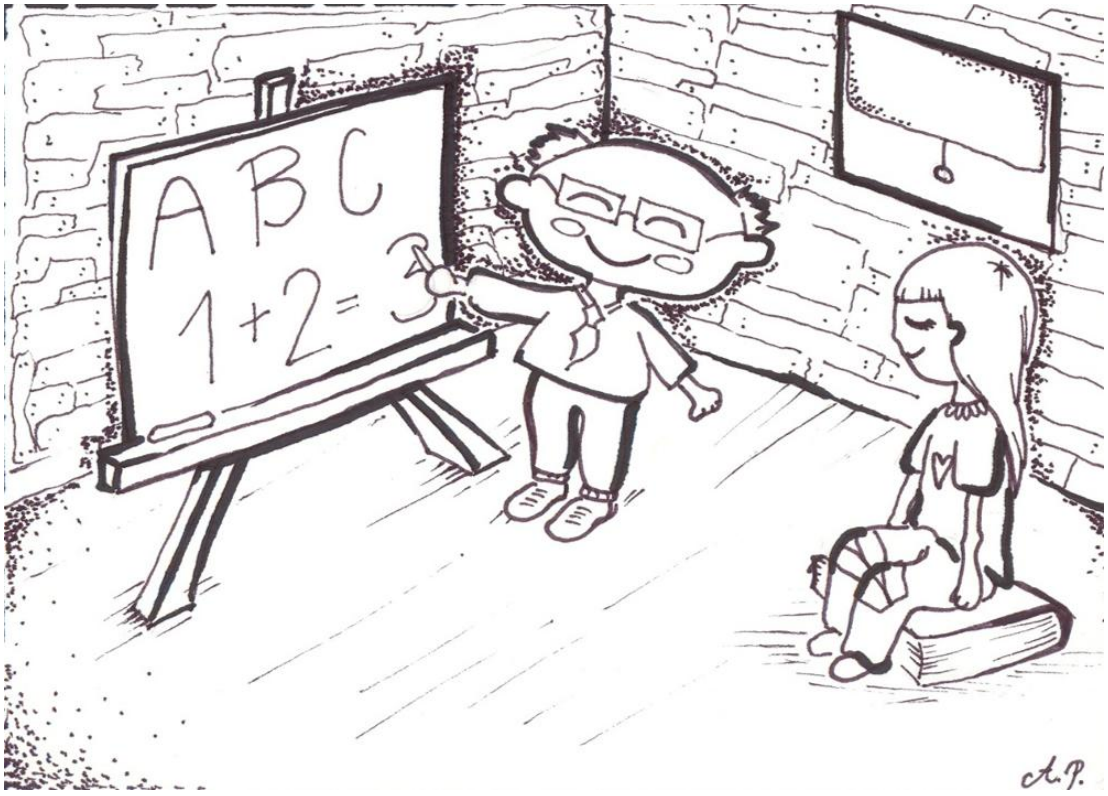
Ministrstvo za vzgojo, izobraževanje & Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2025). Učni načrt: družba (spletna izdaja). https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovnasola/Ucni-nacrti/Ucninacrti/2025/UN_OS/Ucni_nacrt_druzba_2025.pdf

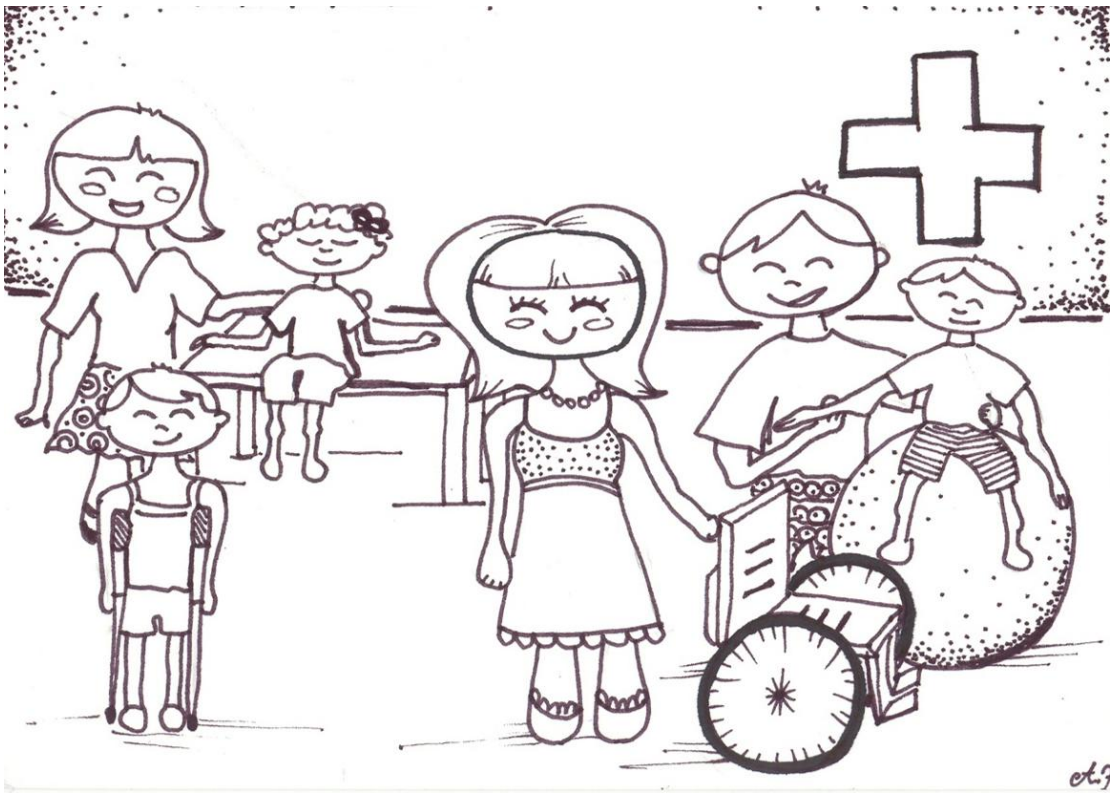
Priloge

Priloga 1: Pravice in odgovornosti (avtorica ilustracij: Ana Pšenica)

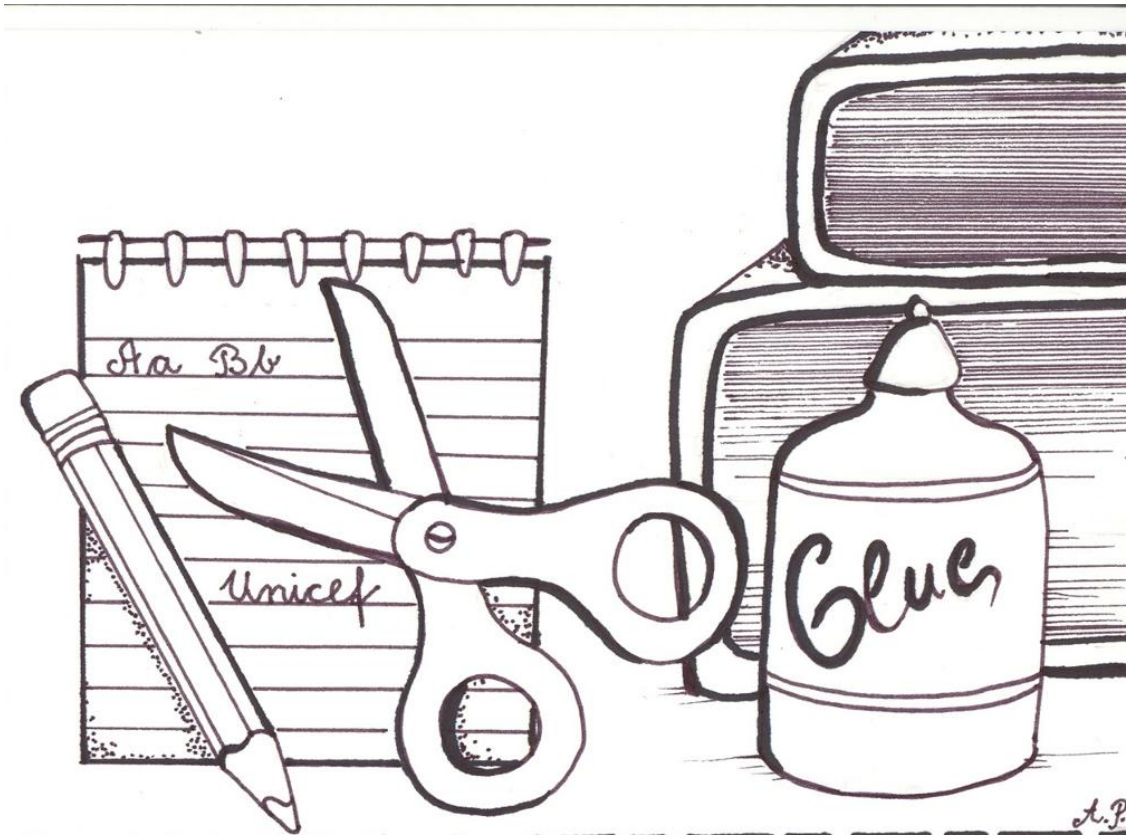

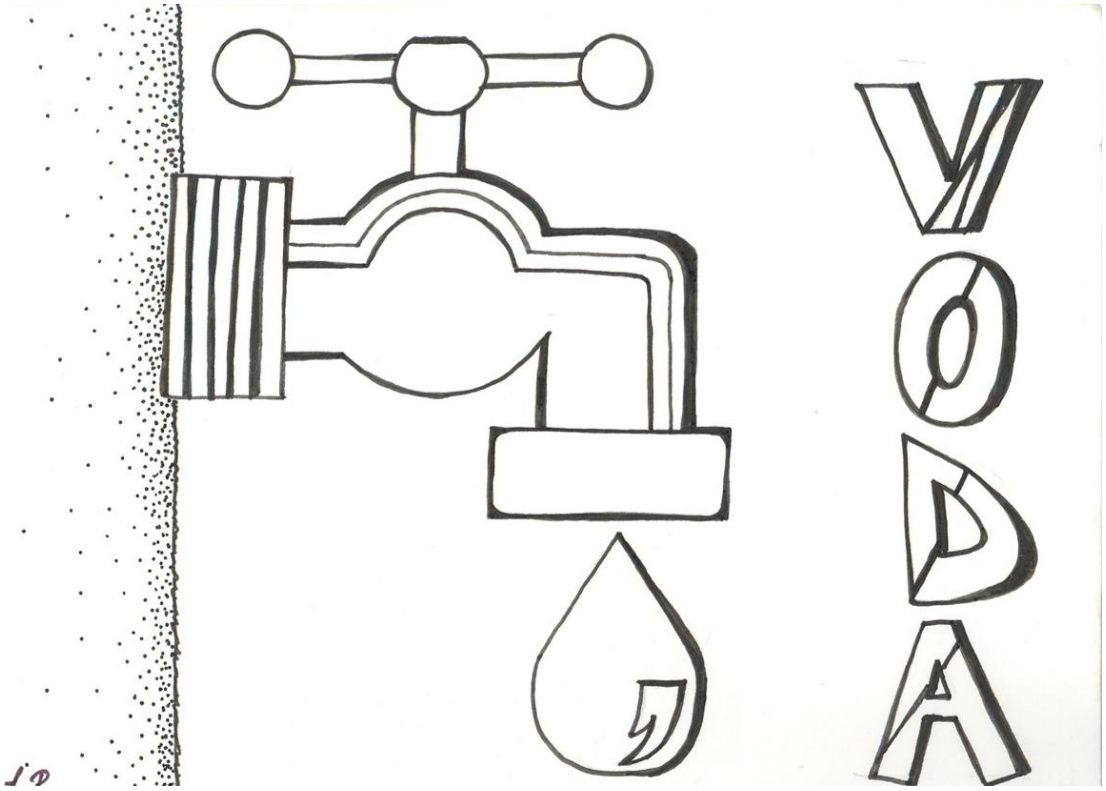

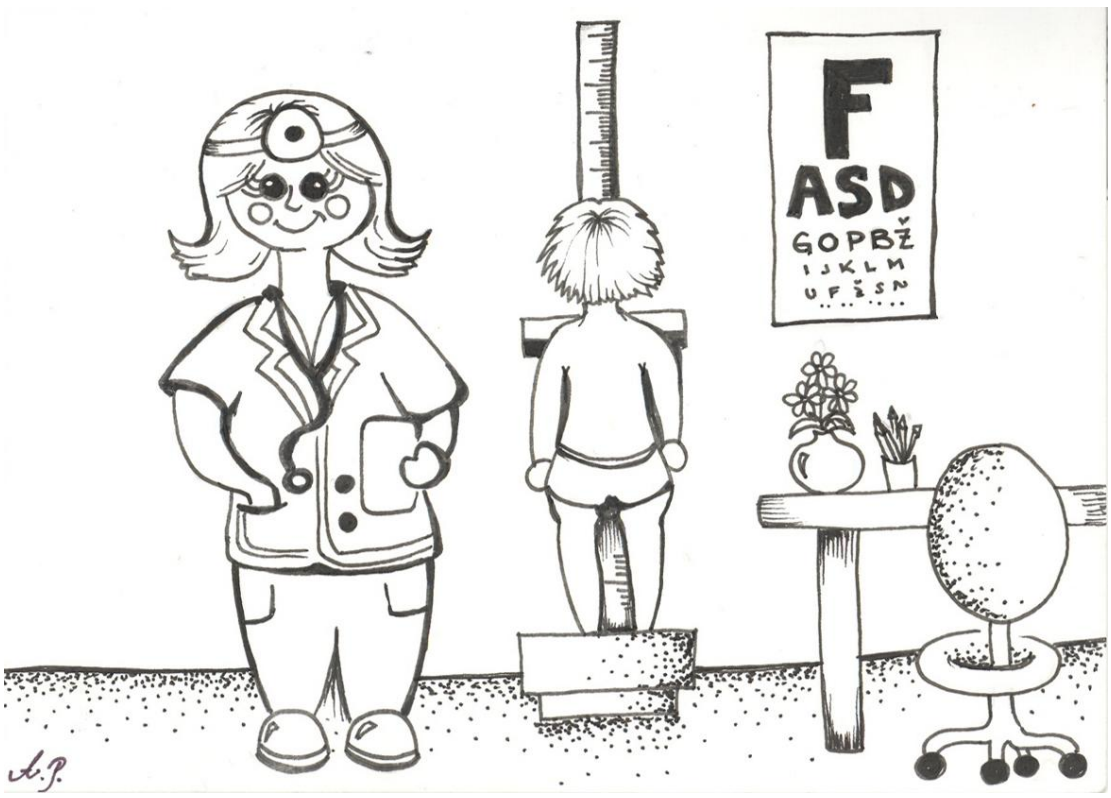

A B C
1+2=3

MLEKO

Aa Bb
Unicef
Glue

VODA

F
ASD
GOPBŽ
IJKLM
UFŠSN

Priloga 2: Nariši svojo pravico

Otroci smo enaki in enakopravni, ne glede na barvo oči, las in kože.	Otroci imajo vedno prednost.
Otroci imajo pravico živeti, rasti in odrasti z obema staršema ali s tistimi, ki bodo zanje najbolje skrbeli.	Otroci imajo pravico, da imajo dovolj možnosti za počitek, igro in razvedrilo.
Otroci imajo pravico, da ne opravljajo dela, ki je zanje pretežko. Učenje ima vedno prednost pred delom.	Otroci imajo pravico do izobrazbe.
Otroci imajo pravico do varnosti in do zaščite pred poškodobami, zanemarjanjem in zlorabami.	Otroci imajo pravico do zadostne količine zdrave hrane in do čiste vode.
Otroci brez družine in otroci s posebnimi potrebami imajo pravico do posebne skrbi in pomoči.	Otroci imajo pravico, da govorijo jezik svojih staršev.
Vsi otroci imajo pravico do življenja.	Otroci imajo pravico do imena in pravico do državljanstva, torej tega, da pripadajo določeni državi.

Otroci ne smejo biti ločeni od svojih staršev, razen, ko za otroke ni primerno poskrbljeno – na primer, če starši otroka zlorabljajo ali zanemarjajo.	Otroci imajo pravico, da svobodno izrazijo svoje mnenje o temah, ki se jih dotikajo. Odrasli morajo otroke poslušati, slišati in jih obravnavati resno.
Otroci imajo pravico, da z drugimi preko pogovora, risanja, pisanja ali na druge načine svobodno delijo svoje misli in občutke, razen, če je to škodljivo in žaljivo do drugih.	Otroci imajo pravico, da dostopajo do informacij prek interneta, radia, televizije, časopisov, knjig in drugih virov. Odrasli morajo poskrbeti, da informacije, do katerih dostopajo, niso škodljive.
Otroci imajo pravico, da so zaščiteni pred nasiljem, zlorabo in zanemarjanjem, s strani tistih, ki skrbijo zanje.	Otroci, ki so morali zapustiti svoj dom in državo imajo v tuji državi pravico do pomoči in zaščite ter enake pravice kot otroci, ki so v tej državi rojeni.
Vsi otroci, ki se soočajo z različnimi oblikami ovir, imajo pravico do najboljšega možnega življenja v skupnosti. Poskrbljeno mora biti, da so odstranjene vse prepreke, da se lahko aktivno vključujejo v skupnost.	Otroci imajo pravico do najboljše možne zdravstvene oskrbe in znanja o tem, kako ohraniti svoje zdravje in varnost.
Otroci imajo pravico do čiste pitne vode.	Otroci imajo pravico do kakovostne zdrave hrane.
Otroci imajo pravico do čistega in varnega okolja.	

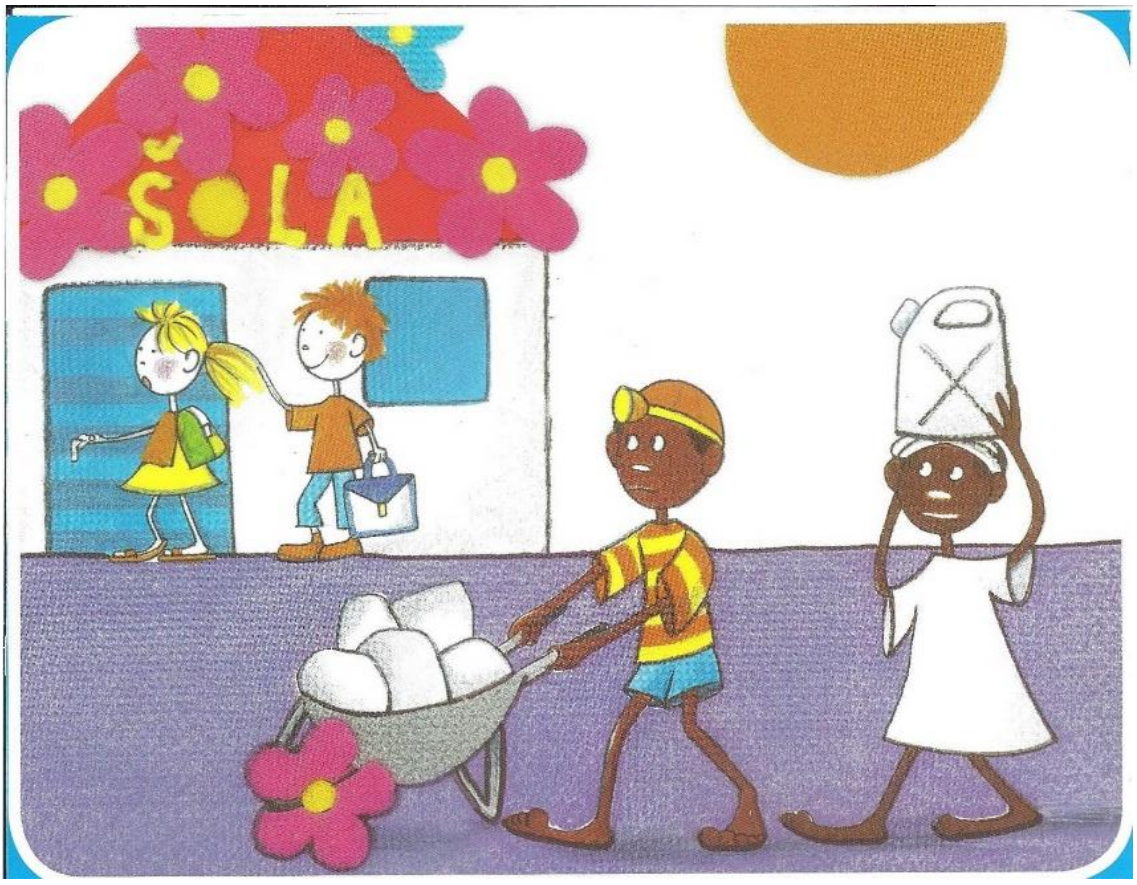
	Otrokom iz družin, ki se soočajo z revščino. morata biti zagotovoljeni denarna in druga podpora in pomoč.
Otroci imajo pravico do hrane, primernih oblačil in varnega doma.	Vsak otrok ima pravico do izobrazbe.
Izobraževanje mora spodbujati otrokove talente in zmožnosti.	Otroci imajo pravico, da govorijo v svojem jeziku in izražajo svojo kulturo in vero.
Vsak otrok ima pravico do počitka, prostega časa in igre.	Otroci imajo pravico do zaščite pred izkoriščanjem in delom, ki je nevarno in jim škoduje. Šola ima prednost pred delom.
Vsi otroci imajo pravico, da jih vzgajajo njihovi starši, če je to mogoče.	

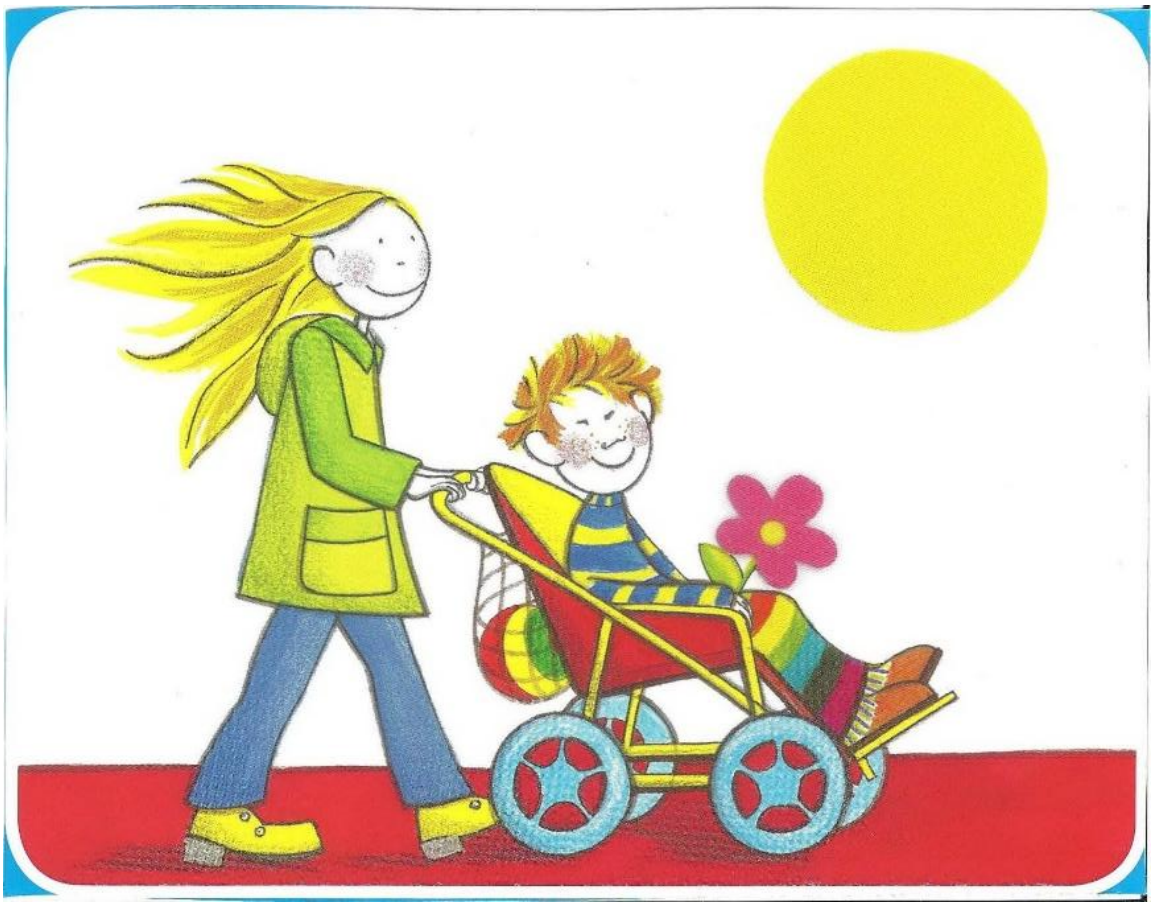
Priloga 3: Sestavi svojo pravico (avtorica ilustracij: Marjana Miš Šegula)

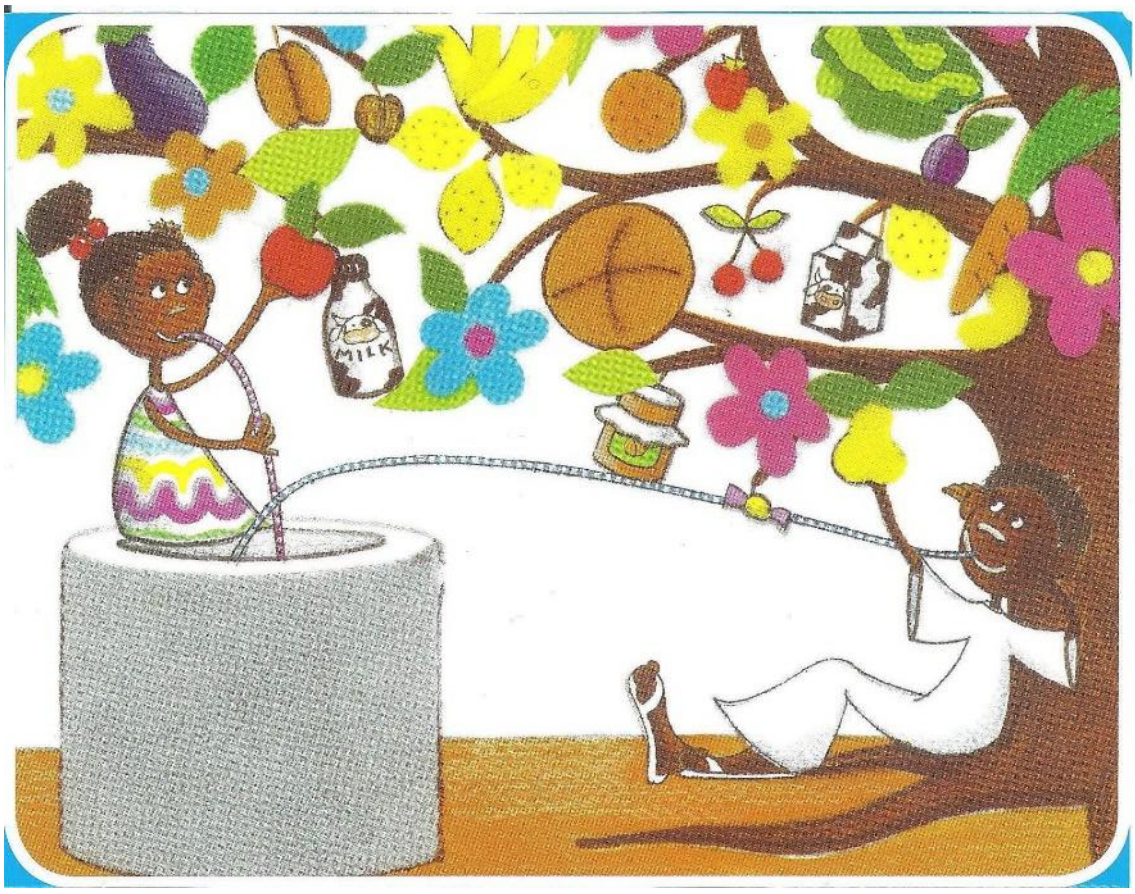

a b c d e

ŠOLA

MILK

KOŠČICE

Priloga 4: Konvencija o otrokovih pravicah

Trditev	**Odgovor**
Sprejela jo je Generalna skupščina OZN.	Oba – A in B
Govori o pravicah vseh ljudi.	A – Deklaracija
Sprejeta je bila po drugi svetovni vojni.	Oba – A in B
Posebej govori o ljudeh, mlajših od 18 let.	B – Konvencija
Sprejeta je bila 20. novembra 1989.	B – Konvencija
Države, ki jo ratificirajo, se zavežejo, da bodo pravice uresničevale.	B – Konvencija
Vsebuje 54 členov.	B – Konvencija
Otroci so tudi ljudje in zato imajo človekove pravice.	Oba – A in B
Sprejeta je bila leta 1948, tri leta po koncu druge svetovne vojne.	A – Deklaracija
Sprejeta je bila leta 1989, točno na 30. obletnico prve uradne izjave o otrokovih pravicah.	B – Konvencija
Nastala je zato, da se grozote svetovne vojne in preganjanje ljudi ne bi nikoli več ponovili.	A – Deklaracija
Nastala je, ker so odrasli ugotovili, da otroci zaradi svoje mladosti potrebujejo posebno skrb in zaščito, ki je odrasli ne potrebujejo.	B – Konvencija

Zapisana je bila zato, ker imajo otroci v številnih delih sveta težave z delom v tovarnah, revščino in pomanjkanjem šol.	B – Konvencija
Je krajši dokument in vsebuje natanko 30 členov.	A – Deklaracija
Je daljši in zelo podroben dokument, ki vsebuje kar 54 členov.	B – Konvencija
Je najbolj prevajan dokument na svetu, saj je preveden v več kot 500 jezikov in narečij.	A – Deklaracija
Vsebuje sklopa PREŽIVETJE in RAZVOJ, kamor spadata pravica do življenja in pravica do zdrave hrane ter zdravnika.	B – Konvencija
Vsebuje sklop ZAŠČITA, ki otroke varuje pred nasiljem, izkoriščanjem, vojno in težkim delom.	B – Konvencija
Vsebuje sklop SODELOVANJE (participacija), ki pravi, da imajo otroci pravico povedati svoje mnenje, odrasli pa jih morajo poslušati.	B – Konvencija
Pravi, da nihče ne sme biti suženj in da so pred zakonom vsi ljudje enaki.	A – Deklaracija
Pravi, da ima vsak otrok pravico do svojega imena, priimka in državljanstva takoj ob rojstvu.	B – Konvencija
Zagotavlja pravico do mirnega zbiranja in pravico, da vsak izbere svojo vero ali prepričanje.	A – Deklaracija

Priloga 5: Raziskovalci otrokovih pravic

Primer 1
Maja je stara 10 let. Njena družina se je preselila v drugo državo. Maja doma govori slovensko, v šoli pa ji učiteljica prepove uporabljati svoj jezik, ker »se mora čim prej prilagoditi«.

Primer 2
Luka je star 11 let. V šoli bodo odločali, kam bodo šli na šolski izlet. Učiteljica pravi: »Otroci o tem ne odločate. Vaše mnenje ni pomembno.«

Primer 3
Sara ima dobre ocene. Vsak popoldan pomaga v družinski trgovini, saj starša pravita, da lahko zvečer uredi vse za šolo. Zaradi tega nima časa za domače naloge, učenje, počitek in igro.

Primer 4
V časopisu objavijo fotografijo 10-letnega dečka in njegovo ime ter podatke o njegovi družini, čeprav otrok s tem ni soglašal.

Primer 5
V razredu je učenec na invalidskem vozičku. Šola organizira dejavnost v prostoru, do katerega ne more dostopati. Učitelj reče: »Saj ni naša krivda, da ne more priti.«

Priloga 6: Mini slovarček

Slovarček ti bo pomagal razumeti, kako države skrbijo za pravice vseh ljudi na svetu.

Združeni narodi (ZN): Velika skupina skoraj vseh držav na svetu. Skupaj delajo zato, da bi bil naš planet miren, varen in prijazen kraj za življenje.

Skupščina Združenih narodov: Veliko srečanje, kjer se zberejo predstavniki vseh držav članic. Skupaj se pogovarjajo, rešujejo težave in se dogovarjajo o pravilih za ves svet.

Deklaracija: Svečana izjava ali listina. Pove nam, kaj si želimo in v kaj verjamemo. Deklaracija o človekovih pravicah pove, da ima vsak človek na svetu svoje pravice že zato, ker se rodi. Ni pa to strog zakon.

Konvencija: Zelo resna in stroga pogodba med državami. Ko država podpiše konvencijo o otrokovih pravicah, obljubi, da jo bo zares strogo upoštevala in branila otroke.

Sprejeti dokument: Trenutku, ko se skupščina uradno strinja z vsebino besedila in reče: "To je zdaj naš uradni dogovor," rečemo sprejetje dokumenta.

Ratificirati dokument: Uradna potrditev dokumenta v posamezni državi. Čeprav država dokument prej podpiše, mora njeno glavno politično telo (parlament) še uradno doreči: "Ta zakon zdaj velja tudi pri nas v državi." Temu koraku rečemo ratifikacija.

Ratificirana Konvencija otrokovih pravic: Uradno sprejeti dokument v skoraj vseh državah sveta. Združene države Amerike je niso ratificirale.

za vsakega otroka,

Ne glede na to, kdo je.

Ne glede na to, kje živi.

Vsak otrok potrebuje otroštvo.

Prihodnost.

Priložnost.

Zato je tu UNICEF.

Za vsakega otroka.

Podnevi in ponoči.

V več kot 190 državah in ozemljih.

Dosegamo tiste, ki jih je najtežje doseči.

Najbolj oddaljene od pomoči.

Najbolj izključene.

Zato vztrajamo do konca.

In se nikoli ne predamo.

Izdano pri UNICEF-u Slovenija.

www.unicef.si

info@unicef.si

ISBN:

unicef
za vsakega otroka

© Slovenska fundacija za UNICEF, 2026